

İşitme Kayıplı Çocuklarda Erken Okuryazarlık Becerileri

Erken okuryazarlık, çocukların okula başlamadan önce edindiği ve okumayı öğrenmelerini kolaylaştıran beceri ve farkındalıklardır. İşitme kaybı olan çocuklarda bu beceriler desteğe ihtiyaç duyabilir; evde ve okulda yapılacak basit etkinliklerle güçlendirilebilir.

Hazırlayan: Destina Sezgin Küçük • Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Uzmanı • Yayın: 6 Ekim 2026

Erken okuryazarlık nedir?

Erken okuryazarlık, çocukların okuma yazmayı öğrenmeden önce edindiği ve okula başladıklarında okumayı öğrenmelerini kolaylaştıran beceri ve farkındalıklardır. Bu beceriler bebeklikte başlar ve okul öncesi dönemde, evde ve anaokulunda, doğal ortamlarda gelişir. Erken okuryazarlık şu becerileri kapsar:

- **Sözcük bilgisi:** Sözcükleri anlamak ve kullanmak.
- **Harf bilgisi:** Harfleri tanımak ve harflerle sesler arasındaki ilişkiyi fark etmek.
- **Sesbilgisel farkındalık:** Sözcüklerin hecelerden ve seslerden oluştuğunu fark etmek; uyaklı sözcükleri bulmak, sözcükleri hecelerine ayırmak, ilk sesi söylemek.
- **Yazı farkındalığı:** Yazının bir anlam taşıdığını, kitabın nasıl tutulup okunduğunu bilmek.
- **Dinlediğini anlama:** Dinlediği bir hikâyeyi ya da açıklamayı anlamak.

Okul öncesi dönemde bu becerileri iyi gelişen çocuklar okumayı daha kolay öğrenir.

İşitme kaybı olan çocuklar neden desteğe ihtiyaç duyar?

Okuma, dilin üzerine kurulur. İşitme kaybı olan çocukların okuryazarlık gelişimi büyük ölçüde dil becerilerine bağlıdır; işitme kaybı ise sözcük dağarcığının ve dil becerilerinin gelişimini etkileyebilir.

Koklear implantlı okul öncesi çocuklarla yaptığımız araştırmada çocukların sözcük bilgisi, sesbilgisel farkındalık, harf farkındalığı ve dinlediğini anlama becerileri işiten yaşlılarından düşük bulundu. Sesbilgisel farkındalıkta en çok sözcükleri hecelerine ayırma, heceleri birleştirme ve sözcüğün ilk sesini atma zorlanılan alanlardı; uyak farkındalığı ise yaşlılarına benzerdi. İşitme cihazı kullanan çocuklarla yaptığımız araştırmada da sözcük bilgisi, harf bilgisi ve dinlediğini anlama becerileri işiten yaşlılarından düşüktü.

Bu, işitme kaybı olan çocukların okumayı öğrenemeyeceği anlamına gelmez. Zengin bir okuryazarlık ortamı ve etkin yetişkin-çocuk etkileşimiyle işitme kaybı olan çocuklar işiten yaşlıları gibi okuryazarlık becerileri gösterebilir. Bunun için desteğe okul öncesi dönemde başlamak gerekir.

Evde neler yapabilirsiniz?

- **Cihazı takılı ve çalışır durumda tutun.** Kitap okurken ve oyun oynarken çocuğun işitme cihazı ya da implantı takılı olsun. Sessiz bir ortam seçin ve yüzünüzü görebileceği biçimde oturun.
- **Her gün birlikte kitap okuyun, kitap hakkında konuşun.** Kitabı yalnızca okumakla kalmayın: resimler hakkında sorular sorun, çocuğun yanıtını bir iki sözcükle genişletin ve aynı kitabı birkaç kez okuyarak her seferinde anlatmayı biraz daha çocuğa bırakın. İşitme kaybı olan çocuklarla yapılan bir araştırmada bu biçimde okuyan ailelerin çocuklarının sözcük dağarcığı, düz okuma yapanlara göre daha çok gelişti.
- **Yeni sözcükleri günlük yaşamda kullanın.** Gün içinde nesneleri, yapılan işleri ve duyguları adlandırın. Yeni öğrenilen sözcükleri farklı durumlarda tekrar kullanın.
- **Hecelerle ve seslerle oynayın.** Tekerlemeler ve şarkılar söyleyin. Sözcükleri hecelerine ayırırken her heceye bir alkış tutun; ayrı söylediğiniz heceleri birleştirip sözcüğü buldurun. "Hangi sözcük 'mmm' sesiyle başlıyor?" gibi ilk ses oyunları oynayın.
- **Harfleri tanıttın.** Çocuğun adındaki harflerle başlayın. Mıknatıslı harfler, harf kartları ve tabelalardaki yazılar iyi bir başlangıçtır.
- **Yazının her yerde olduğunu gösterin.** Alışveriş listesi yazarken, etiketleri okurken çocuğu da katın. Kitap okurken zaman zaman parmağınızla yazıyı takip edin.
- **Anlatmasına fırsat verin.** Günün olaylarını ya da okuduğunuz hikâyeyi sırasıyla anlatmasını isteyin; acele etmeden dinleyin.

Anaokulunda ve okulda neler yapılabilir?

- **Oturma yeri ve dinleme ortamı.** Çocuğun öğretmen yüzünü rahatça görebileceği, gürültü kaynaklarından uzak bir yerde oturması önemlidir. Öğretmenin taktığı mikrofona sesi doğrudan çocuğun cihazına ileten uzaktan mikrofona (FM) sistemleri, gürültülü sınıfta ve uzaktan konuşulanı anlamayı kolaylaştırır.
- **Yeni sözcükleri önceden paylaşın.** Okunacak kitaptaki ya da işlenecek konudaki önemli sözcükleri aileyle önceden paylaşın; çocuk bu sözcüklerle evde de karşılaşsın.
- **Görsel destek kullanın.** Hikâyeleri resimlerle, yönergeleri yazılı ya da resimli kartlarla destekleyin.
- **Ses ve hece etkinliklerinde çocuğu izleyin.** Çocuğun sesleri duyabildiğinden emin olun; gerekirse yüzünüzü görebileceği biçimde, yakından tekrar edin.
- **Aileyle ve terapistle iş birliği yapın.** Sınıfta gözlemlediklerinizi aileyle paylaşın; ailenin onayıyla çocuğun dil ve konuşma terapistiyle iletişim kurun.

Ne zaman uzmana başvurmalı?

Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzda ya da öğrencinizde aşağıdakileri fark ederseniz bir dil ve konuşma uzmanına danışmanızı öneririz:

- Kitaplara ve hikâyelere ilgi göstermiyor.
- Tekerlemelerdeki uyakları fark etmekte, sözcükleri hecelerine ayırmakta zorlanıyor.
- Harfleri tanımakta ve hatırlamakta zorlanıyor.
- Sözcük dağarcığı yaşıtlarına göre geride.
- Dinlediği kısa bir hikâyeyi anlatmakta zorlanıyor.

- Okula başladıktan sonra okumayı öğrenmekte zorlanıyor.

Luden'de erken okuryazarlık değerlendirmesi

Okul öncesi dönemdeki çocuklarda okuma yazmaya temel olan becerilere Erken Okur Yazarlık Testi (EROT) ile bakıyoruz. Sonuçlara göre bu becerileri çocuğun bireysel eğitim planına ekliyor, ailelere evde yapılabilecek etkinlikler öneriyoruz. İşitme kaybında dil ve konuşma eğitimimizle ilgili ayrıntılar [İşitme Kaybında Dil ve Konuşma Sorunları](#) ile [İşitme Cihazı ve Koklear İmplant](#) sayfalarımızda.

İlgili sayfalar

- [İşitme Kaybı](#)
luden.com.tr/hizmetlerimiz/isitme/isitme-kaybi/
- [İşitme Kaybında Dil ve Konuşma Sorunları](#)
luden.com.tr/hizmetlerimiz/isitme/isitme-kaybında-dil-ve-konusma/
- [İşitme Cihazı, Koklear İmplantasyon ve Dil ve Konuşma](#)
luden.com.tr/hizmetlerimiz/isitme/isitme-cihazı-ve-koklear-implant/
- [İşitme Kaybı Olan Çocuklarda Erken Okuryazarlık Becerileri \(derleme özeti\)](#)
luden.com.tr/blog/isitme-kaybi-olan-cocuklarda-erken-okuryazarlik-becerileri/

Kaynakça

1. Sezgin, D. (2019). Koklear implantlı okul öncesi çocuklarda erken okur yazarlık becerilerinin araştırılması (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/352285>
2. Piştav Akmeşe, P., Sezgin, D. & Öğüt, F. (2019). Investigation of early literacy skills in preschool children with deaf and hard of hearing. International Electronic Journal of Elementary Education, 12(2), 137–143. <https://doi.org/10.26822/iejee.2019257659>
3. Piştav Akmeşe, P. & Sezgin Küçük, D. (2022). İşitme kayıplı çocuklarda erken okuryazarlık becerileri. Türk Odyoloji ve İşitme Araştırmaları Dergisi, 5(1), 18–23. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tjaudiologyandhear/issue/70001/1035463>
4. Piştav Akmeşe, P., Sezgin Küçük, D. & Kirazlı, G. (2024). Investigation of early literacy skills of preschool children with hearing loss. Italian Journal of Pediatrics, 50, 4. <https://doi.org/10.1186/s13052-024-01578-0>
5. Lederberg, A. R., Schick, B. & Spencer, P. E. (2013). Language and literacy development of deaf and hard-of-hearing children: Successes and challenges. Developmental Psychology, 49(1), 15–30. <https://doi.org/10.1037/a0029558>
6. Fung, P., Chow, B. W. & McBride-Chang, C. (2005). The impact of a dialogic reading program on deaf and hard-of-hearing kindergarten and early primary school-aged students in Hong Kong. Journal of Deaf Studies and Deaf Education, 10(1), 82–95. <https://doi.org/10.1093/deafed/eni005>

Luden Özel Keşif Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Aydınlıkevler Mh. 6782/5 Sk. No: 15, 35640 Çiğli / İzmir
0530 886 67 82 • info@luden.com.tr • www.luden.com.tr